

УДК 81'243:371.315

ПРОЕКТНА МЕТОДИКА У НАВЧАННІ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сторожук С.Д., старший викладач кафедри
прикладної лінгвістики та методики навчання іноземних мов

Університет імені Альфреда Нобеля

У цій статті розглядається необхідність застосування новітніх інтерактивних методик, зокрема проектної методики, у сучасних умовах навчання академічного письма студентів мовних спеціальностей, а саме майбутніх перекладачів. Автором пропонується план заняття, побудований засобами проектних технологій із залученням також інших інтерактивних методів навчання.

Ключові слова: *проектні технології, інтерактивні методи навчання, види мовленнєвої діяльності, академічне письмо.*

В данной статье рассматривается необходимость применения новейших интерактивных методик, в частности проектной методики, в современных условиях обучения академического письма студентов языковых специальностей, а именно будущих переводчиков. Автором предлагается план занятия, построенный средствами проектных технологий с привлечением также других интерактивных методов обучения.

Ключевые слова: *проектные технологии, интерактивные методы обучения, виды речевой деятельности, академическое письмо.*

Storozhuk S.D. DESIGN METHODOLOGY FOR TEACHING ACADEMIC STUDENTS OF LANGUAGE SPECIALTIES

In this article the necessity of using the latest interactive methods, in particular, the design methodology, in contemporary academic writing conditions for students of language specialties, namely future translators, is considered. The author proposes a lesson plan, built by means of project technology with the involvement of other interactive teaching methods.

Key words: *project technologies, interactive teaching methods, kinds of speech activity, academic writing.*

Постановка проблеми. Останнім часом зростає популярність методу проектів у різних країнах. Проектні технології досить інтенсивно використовуються у навчанні іноземних мов студентів немовних спеціальностей, психологів, юристів, економістів тощо.

Дедалі частіше піднімається питання про застосування нових інноваційних технологій під час формування писемної комунікативної компетентності студентів мовних спеціальностей. Цей вибір пояснюється тим, що саме навчання письму здебільшого є досить нудним та недостатньо різноманітним, щоби зацікавити студентів. При цьому варто зазначити, що студенти мовних спеціальностей за навчальним планом мають щороку проходити кілька видів академічного письма.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в аналізі сучасних інтерактивних методик викладання у контексті навчання іноземній мові, а саме академічного письма, та створення певної системи використання цих методик. За основу беремо проектну методику із залученням дискусій, презентацій, мозкового штурму.

Оскільки вітчизняна освіта розвивається у напрямі західних підходів, де проектний метод вже давно був визнаний одним із найбільш перспективних і почав використовуватися як невід'ємна частина навчання у вишах, очевидним стає використання навчальних методик на основі проектного методу для вітчизняних ВНЗ. Це підтверджує актуальність цієї статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як вид мовленнєвої діяльності письмо є найбільш складним і комплексним, бо базується на загальній комунікативній компетентності студента, тобто комунікативних компетентностях у говорінні, читанні, аудіюванні [6]. Отже, для закріплення пройденого на занятті матеріалу, який студенти могли набути і практикувати через говоріння, читання та аудіювання, досить логічним є закріплення цього матеріалу за допомогою письма.

У процесі написання статті було розглянуто праці багатьох вчених, що займалися дослідженням проектного методу, а саме роботи Т. Hutchinson [9] з проектною методикою, «Інтерактивні методи навчання» П. Шевчука та П. Фенриха [7], в яких розглядається потреба в інтерактивному навчанні саме в Україні та наводяться приклади

інтерактивних технологій. Стосовно інтерактивних методів та академічного письма було розглянуто праці О.Б. Тарнопольського [2], С.П. Кожушко [3–6], Е. Hinkel [8], А. Raimes [10] тощо.

Проектна методика, вперше запропонована Т. Hutchinson у серії його підручників "Project English" (1994), полягає у навчанні іноземної мови через практику, через експеримент. На практиці такий експериментально-інтерактивний метод є найбільш ефективним завдяки створенню процесуальної мотивації у студентів. Студенти, що виконують проектне завдання, беруть участь у багатоплановій кооперативній діяльності. Наприклад, якщо їх проектом є випуск газети, вони розділяють між собою обов'язки: планування та редагування газети, збір матеріалу, написання статей, ілюстрування, комп'ютерне оформлення. У кожному проекті має бути кінцевий продукт. У розглянутому нами прикладі таким продуктом є газета [2]. Це надає студентам почуття порівняної свободи, тому що вони виконують кожен свою ділянку роботи, несуть відповідальність за проект і доповідають про виконану роботу тільки на певних етапах (планування; виконання проекту; презентація проекту та оцінка виконаної роботи) [2]. Суттєву підтримку викладача студенти отримують тільки на етапі планування.

Стосовно психологічних та соціокультурних особливостей проведення проектів варто зазначити, що проект не матиме успіху, якщо він не враховує інтереси і мовленнєві здібності студентів, або до уваги не прийняті різні критерії – вік, мотивація окремих студентів, особливості особистого розвитку студентів. Головна мета викладача – дати кожному студенту зрозуміти, що його ідеї мають цінність, що кожен студент рівно значущий у проекті, що їх самостійність має велике значення. Проектний метод дасть змогу згуртувати студентів, навчити їх працювати разом і зрозуміти, що водночас від них багато залежить.

Проектна технологія передбачає масштабну роботу студента з матеріалом, тобто розвиває його навички самонавчання, які важливі не тільки у ВНЗ, але й у подальшій професійній взаємодії. Також студент залучається до аналізу зібраної інформації та висвітлення ключових моментів.

Виконання проектів важливе не лише для створення процесуальної мотивації, але й для відтворення майбутніх професійних умов.

З точки зору цінності письма як діяльності, що розвиває мислення студента, варто згадати, що письмо є також найсвідомішим видом мовленнєвої діяльності, тому що

має основою глибокий процес мислення та оцінки автора [2]. У тому разі, якщо автор захоплений тим, що він пише, можна розраховувати на виникнення процесуальної мотивації та ефективності виконання завдання.

Кожен студент мовної спеціальності має чітко розуміти, наскільки важливо йому бути обізнаним у писемній діяльності тією мовою, яку він вивчає. Адже тут виникають труднощі, пов'язані зі значними відмінностями у традиціях оформлення різних видів письма у різних культурах. Спілкування за допомогою письма з представниками інших культур частіше за все несе в собі встановлення ділових відносин, тому помилки у письмі, пов'язані з елементарною необізнаністю у сфері соціолінгвістики, можуть мати серйозніші наслідки, аніж помилки під час усного спілкування. Навіть якщо мова не йде про встановлення ділових стосунків через переписку, а стосується, наприклад, написання статті жартівливого характеру, студент також має бути обізнаним у стилістичних прийомах, соціолінгвістичних та інших особливостях.

Аналіз досліджень показує, що ефективність навчання письма залежить від правильного вибору викладачем методів та прийомів навчання, від правильного підходу до комунікативних завдань. Таким чином, використання проектних технологій може стати ефективним інструментом у навчанні писемної комунікації майбутніх перекладачів.

Нині нами були виділені такі підходи до виконання проекту:

- вибір теми, тип, кількість учасників;
- варіанти проблем, які необхідно досліджувати в рамках наміченої тематики (навідні питання, ситуації, що сприяють визначенню проблеми, відео тощо, мозкова атака з колективним обговоренням);
- розподіл задач по групах, обговорення можливих методів дослідження, пошук інформації, творчих рішень;
- самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними, груповими, дослідницькими, творчими задачами;
- проміжні обговорення отриманих даних у групах;
- захист, опонування, обговорення, експертиза, оголошення зовнішньої оцінки, формулювання висновків.

Зважаючи на підходи, ми розробили такі принципи використання проектних технологій для навчання писемної комунікації:

- принцип усвідомлення студентами жанрових, форматних, змістовних та стилістичних особливостей писемних документів різних видів;

- принцип здійснення самостійного виявлення особливостей написання;
- принцип використання інтернет-комунікацій для виявлення особливостей написання писемних документів;
- принцип обговорення виявлених особливостей для взаємообміну знаннями;
- принцип сполучання індивідуального виконання письмових робіт, пов'язаних зі змістом проекту з їх груповим та парним взаємообговоренням та взаємокоментуванням;
- принцип поступового удосконалення чорнових варіантів робіт – процесуальне письмо;
- принцип оприлюднення та публічного оцінювання писемних результатів проектних робіт.

Розглянемо один із проектів, спрямований на навчання писемного спілкування рідною та іноземною мовами та перевірений на практиці у кількох групах філологів I, II та III курсів. Для експерименту було обрано наскрізний проект, що триває цілий навчальний рік.

Основна мета проекту – навчання студентів академічного письма. Види письма, що включено до програми, – це есе, стаття, огляд, звіт та пропозиція, відгук.

Для виконання проекту на кожному з етапів, присвячених певному виду письма, обирається пара чи група студентів для підготування доповіді щодо одного з видів письма. Виконавши необхідну пошукову роботу, студенти проводять частину заняття, розповідаючи про обраний вид письма іншим студентам у групі.

Цей підхід було обрано, спираючись на піраміду навчання, складену Національним тренінговим центром (США) [5], згідно з яким, навчання інших є найбільш ефективним способом вивчити щось самому.

Рис. 1. Види навчання від найменш ефективних угорі до найбільш ефективних знизу

Далі приведено піраміду, на якій схематично зображуються види навчання від найменш ефективних угорі до найбільш ефективних знизу (рис. 1).

Результати досліджень демонструють найменш і найбільш ефективні види навчання, серед яких класичне слухання лекцій має лише 5% ефективності, в той час як навчання через викладання посіло перше місце, маючи 90% ефективності.

Після проведеного інформаційного пошуку студенти проводять частину заняття, роз'яснюючи іншим, як писати статтю: якою вона має бути за структурою, яку лексику варто використати, який стиль, як підібрати назву, які стилістичні засоби можна використати для підсилення ефекту. Студенти, що доповідають, мають також запропонувати цікаву тему для написання статті. Наприклад, це може бути тема, релевантна для поточної теми у підручнику, – робота, навчання, наука тощо. Однією з тем, запропонованих на практиці, була “Should there be compulsory subjects or students should have a choice?” – «Чи мають усі предмети бути обов'язковими або студенти мають обирати їх самі?». Студенти, які доповідають, обов'язково записують свою тему на дошці і роздають корисний словничок іншим студентам. У корисному словничку можуть бути задіяні слова на тему навчання. Ці слова розбираються на занятті. Наступним етапом проведення заняття є мозковий штурм – студенти, що проводять заняття, залучають до роботи решту студентів – задають їм питання стосовно теми, збирають їх ідеї за і проти обов'язкових предметів.

На наступне заняття усі студенти мають написати статтю за запропонованою темою. Коли статті написано, вони передаються на перевірку тим студентам, що проводили заняття. Критеріями перевірки є те, чи дотримався автор структури написання статті, чи використав правильно запропоновані напередодні слова, чи зміг аргументувати свою думку, чи дотримувався правил граматики. Після перевірки роботи потрапляють до рук викладача, і він знову їх перевіряє.

Головним інструментом у проекті є використання блогу, в якому розміщуються статті для подальшого голосування. Для того щоб голосування було чесним, замість імен студентів вказуються просто номери статей. Це створює змагальну атмосферу, заохочує студентів до перемоги. Також блог є тим самим інструментом сучасного світу, який допомагає молоді спілкуватися, тому він підвищує їх зацікавленість, бажання поділитися своїми статтями зі світом.

Такий проект може тривати цілий академічний рік. Розбиратися можуть різні види письма. Долучатися можуть різні інтерактивні види проведення заняття – рольові ігри, кейс-методи, презентації, перегляд фільму чи читання книги для написання огляду тощо.

Наскрізний проект також може допомогти викладачеві долучити кожного студента до діяльності групи, розвинути їх вміння проводити ефективний пошук інформації, позбавляє страху виступу перед аудиторією і допомагає якомога ефективніше завоювати та закріпити матеріал.

Під час проектною діяльністю викладач є не транслятором готових знань в оптимальному вигляді й оптимальній логіці викладання, а рівноправним співучасником процесу здобуття, оброблення, аналізу й подання знань студентам. Це значно складніше, вимагає додаткового часу та додаткових зусиль і від студентів, і від викладача. Викладач не зацікавлений у підсумках обговорення з якимось конкретним рішенням, не представляє інтереси жодної з груп-учасників чи персоналії і не бере прямої участі в обговоренні, але несе відповідальність за якісне виконання завдань і є, радше, супровідником навчальної групи в їхньому особистому розвитку. Він бере на себе роль *фасілітатора*, тобто *полегшувала*, процесу навчання.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, проектний метод є багатоцільовим і може значно покращити рівень викладання та, як результат, засвоєння студентами матеріалу. Він також є ефективною та бажаною методикою в навчанні саме студентів мовних спеціальностей, адже для них становить цінність набуття навичок та вмінь майбутніх перекладачів, викладачів, лінгвістів – людей, що мають вільно володіти мовою, мати навички та вміння спілкування, вільно виступати перед

аудиторією, досконало володіти різними видами мовленнєвої діяльності. Подальшою перспективою досліджень є розробка навчальної програми на основі проектною методики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волкова Н.П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах / Н.П. Волкова, О.Б. Тарнопольський. / Під заг. та наук. ред. О.Б. Тарнопольського. – Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2013. – 228 с.
2. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: [Навчальний посібник] / О.Б. Тарнопольський. – Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2005. – 248 с.
3. Психологічні справи: Підручник з англійської мови для студентів напряму підготовки «Психологія» / [О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко, Ю.В. Дегтярьова та інш.]. – К.: Вид-во «ІНККОС», 2011. – 303 с.
4. Тарнопольський О.Б. Ділові проекти: Підручник з ділової англійської мови для студентів вищих закладів освіти та факультетів економічного профілю / О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко – Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2007. – 325 с.
5. Методика навчання англійської студентів-психологів: [Монографія] / [О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко, Ю.В. Дегтярьова та ін.]. – Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2011. – 264 с.
6. Тарнопольський О.Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою / О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко. – Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2008. – 287 с.
7. Шевчук П. Інтерактивні методи навчання: [Навч. посібник] / П. Шевчук, П. Ферих. – Щецін: Вид-во WSAР, 2005. – 170 с.
8. Hinkel E. Teaching Academic ESL Writing: Practical Techniques in Vocabulary and Grammar / E. Hinkel. – Lawrence Erlbaum Associates, 2004. – 360 p.
9. Hutchinson T. Project English. Student's Book / T. Hutchinson. – Oxford: Oxford University Press, 1994. – 112 p.
10. Raimes A. Techniques in Teaching Writing / A. Raimes. – New York: Oxford University Press, 1983. – 164 p.